

Til: Klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn

Referanse: 2021/97

Vår saksbehandler: BAG

Dato: 25.03.2021

Innspill til statsbudsjettet 2022

Statsbudsjettet for 2022 må følge opp de tydelige signalene i Kulturmiljømeldingen (Meld. St. 16) om økt satsing på bygningsarven. Fortidsminneforeningen forventer særlig at regjeringen prioriterer:

- «oppstartstilskudd for å stimulere til etablering» av bygningsvernentre (Meld. St. 16 s. 45)
- å «bidra til brannsikring av rundt 180 tette trehusmiljø» (Meld. St. 16 s. 71)
- å «styrke Kulturminnefondet» (Meld. St. 16 s. 48)
- «etablering av verdensarvsentre ved alle de norske verdensarvområdene» (Meld. St. 16 s. 69).

Bygningsvernentre i alle fylker

Etablering av bygningsvernentre i alle fylker bør prioriteres i neste års budsjett. I kulturmiljømeldingen er etablering av bygningsvernentre en prioritert oppgave og det skal «vurdere(s) oppstartstilskudd for å stimulere til utvikling av regionale rådgivningstjenester for private eiere av kulturmiljø», jf. Meld.St. 16, s. 49. Sentrene skal drive med rådgivning til huseiere, med gratis førstegangsråd. Det bør bevilges 2 millioner til bygningsvernentre i hvert fylke for å følge opp denne oppgaven.

Levende kompetanse innen tradisjonshåndverk er en forutsetning for bevaring av den bygde kulturarven. Kulturmiljømeldingen slår fast at bygningsvernentre og andre rådgivningstjenester for bygningsvern har stor betydning for det praktiske istandsettings- og vedlikeholdsarbeidet. Det nytter ikke å gi tilskudd til historisk restaurering eller stille krav til korrekt utføring om ingen kan utføre oppdraget. Sentrene sørger for at blant annet tilskudd fra Kulturminnefondet brukes bedre og mer effektivt. Vi ser at istandsettingsprosjekter stadig utsettes av mangel på håndverkere med rett kompetanse. Enkelte fylkeskommuner har godt etablerte bygningsvernentre, som Bygningsvernentrene i Viken, Bygningsvernentret på Rørosmuseet og Murbyen Oslo. Andre fylkeskommuner ligger akterut i etableringen av stabile miljøer for rådgivningstjenester og håndverkerkompetanse. Markedet for restaurering er stort, og vil øke i årene framover. Skal kulturmiljømeldingens mål om bygningsvernentre og økt kompetanse om tradisjonene hos håndverkere nås, krever dette en statlig og forutsigbar finansiering.

Fortidsminneforeningen foreslår at det bevilges 22 millioner til bygningsvernentre over statsbudsjettet for 2022

Brannsikring av tette trehusbebyggelser

Stadig flere kommuner har planer for brannsikring av sine verneverdige trehusmiljøer. Men fortsatt søkes det om langt mer penger enn det Riksantikvaren har å dele ut, og mye arbeid gjenstår før vi er i mål. Brann er den største trusselen mot de rundt 200 tette trehusmiljøene i Norge. Brannen i Risør 24. februar fikk et begrenset skadeomfang blant annet fordi et varmesøkende kamera oppdaget brannen. Installering av slike kamera koster omkring 1 million kroner, og dette er bare ett element i

en god brannsikring. Ytterligere investeringer i deteksjonsanlegg og tørrsprinkling kunne også stanset brannen tidligere. Det er derfor behov for betydelige investeringer i de historiske trebyene. Når det i 2021 ble fordelt 8 millioner på 11 fylker og 200 trehusmiljø er det åpenbart at økte tilskudd må til for å oppgradere sikringen. De kulturhistoriske, menneskelige, men også økonomiske kostnadene av en storbrann er så betydelige at økte investeringer i bedre systemer raskt lønner seg.

Fortidsminneforeningen foreslår en økning til 15 millioner kroner over statsbudsjettet for 2022.

Urnes verdensarvsenter

Urnes stavkirke fra 1130 ble innskrevet på Unescos verdensarvliste i 1979 som Norges første bidrag, og er den eneste stavkirken på listen. Arbeidet med å planlegge et verdensarvsenter i tråd med regjeringens signaler og Miljødirektoratets autorisasjon har kommet svært langt. Et besøksenter er nødvendig for å kunne ta imot 40.000 besøkende til den lille bygda Ornes med 38 innbyggere, og for å få en sikker besøksavikling i den snart 900 år gamle kirken. Et fullstendig formidlingskonsept er utarbeidet, tomten er regulert, og grunnlaget for arkitektkonkurransen er klart. Det må nå bevilges 2 millioner til arkitektkonkurransen og videre prosjektering for at arbeidet på Urnes ikke skal stoppe opp. Fortidsminneforeningen ber derfor om en øremerket bevilgning på post 1400-76. Det må i tillegg til dette bevilges 5 millioner fra verdensarvmidler over to budsjettår for å tilfredsstille UNESCO sine krav blant annet til utvikling av utstilling. Vi ber derfor om 5 millioner kommende budsjettår. Til byggearbeidet er det søkt om 30 millioner over statsbudsjettet gjennom ordningen for nasjonale kulturbygg for 2022. Det må derfor koordineres med Kultur- og likestillingsdepartementet.

Det er et nasjonalt ansvar å forvalte og støtte opp under Norges bidrag til verdensarven, og det er vedtatt at alle norske verdensarvsteder skal ha sentre. Dette er steder hvor verdensarvtanken og disse verdiene skal formidles. Vi ble derfor overasket over at forrige statsbudsjett ikke muliggjorde neste steg i det planlagte arbeidet. Konkurranses grunnlaget er ferdigskrevet, og vi står klar til utlysning og videre arbeid.

Fortidsminneforeningen ber om at post 1400-76 økes med 5 millioner til Urnes verdensarvsenter

Norsk kulturminnefond

Norsk kulturminnefond bør bevilges 200 millioner for å støtte istandsetting og sikring av privat eide kulturminner. Kulturminnefondet rapporterer om kraftig vekst i antall søknader i 2021 som slår alle tidligere rekorder, og mener rammen på 119 millioner er nok til å dekke rundt 25 % av etterspørselen. Kulturminnefondets ramme ble redusert med 10 millioner for 2021, samtidig som det ble åpnet for at også rullende kulturminner kunne søke. Kap. 1432. Post 50 bør derfor økes til 200 millioner slik at flere gode prosjekter kan realiseres. Menon Economics utførte en analyse av fondets samfunnsøkonomiske virkninger i 2017 og fant at midlene som fordeles utløser tre og en halv krone i bevaringsarbeid per krone i tilskudd. Kulturminnefondet kan med sin løpende tildeling føre midler raskt ut i samfunnet, tilskudd til prosjekter som allerede er utarbeidet og planlagt er treffsikker politikk.

Fortidsminneforeningen anbefaler en økning i tilskuddet til Kulturminnefondet til 200 millioner

Med vennlig hilsen

Fortidsminneforeningen

Ola Harald Fjeldheim, Generalsekretær